

УДК 5.1

О.М. ВВЕДЕНСЬКИЙ — ВЧЕНИЙ І ПЕДАГОГ.

В. Андрійчук, В. Зеліско, М. Комарницький, Г. Чуйко

Олег Миколайович Введенський — один з найталановитіших алгебраїстів України другої половини ХХ століття. Він народився 21 березня 1937 року в сім'ї службовців у Ленінграді. До березня 1942 року жив у Ленінграді, де переніс усі труднощі блокади, а потім разом з сім'єю був евакуйований у невеличке сибірське містечко Тару. У 1946 році батьки О.М. Введенського переїхали у Чернівці, а ще через рік — у Львів. Тут його мати А.Я. Міллер майже до кінця свого життя викладала німецьку мову на факультеті іноземних мов Львівського держуніверситету, а батько незабаром переїхав в інше місто. У 1946–1954 роках О.М. Введенський навчався у СШ №6 м.Львова. В 1954–1959 роках він студент механіко-математичного факультету Львівського університету. На талановитого студента звернув увагу професор Я.Б. Лопатинський. Він порадив О.М. Введенському продовжити освіту у Москві. Так з 1959 року О.М. Введенський стає спочатку студентом МГУ, а потім аспірантом відділу алгебри Математичного інституту ім. Стеклова. Під керівництвом професора І.Р. Шафаревича підготував кандидатську дисертацію, яку захистив у 1966 році. У 1962–1972 роках працює на механіко-математичному факультеті Львівського університету спочатку старшим викладачем, а згодом доцентом кафедри математичного аналізу. З 1973 до 1977 року О.М. Введенський — старший науковий співробітник відділу алгебри і теорії систем Інституту прикладних проблем механіки і математики АН України, а з 1977 року до 1981 року працює на посаді старшого наукового співробітника Інституту прикладної математики і механіки АН України (м.Донецьк). У 1981 році у розквіті творчих можливостей його життя обірвалося.

О.М. Введенському належать значні та яскраві наукові результати, що стосуються арифметики абелевих многовидів — галузі математики, яка лежить на межі алгебраїчної геометрії та алгебраїчної теорії чисел. Ми вкажемо тут на декілька з них. Вагомим є його результати про групу головних однорідних просторів еліптичної кривої над локальним або квазілокальним полем [2,3]. Значним науковим доробком є побудований ним аналог локальної теорії полів класів для еліптичних кривих над локальним полем [14]. Високу оцінку отримали дослідження універсальних норм формальних груп, визначених над кільцем цілих локального поля [15], та результати про групу Шафаревича-Тейта еліптичних кривих і абелевих многовидів, визначених над різними класами полів [22,25].

О.М. Введенський багато зробив для того, щоб підняти рівень вивчення алгебри у Львівському університеті і започаткувати наукову школу сучасної алгебри. Покоління тодішніх студентів до цього часу згадують його лекції з алгебри, які він читав для першо- та другокурсників. Він організував позапланові спецкурси і семінари з алгебраїчної теорії чисел, алгебраїчної топології, алгебраїчної геометрії, теорії груп і алгебр Лі, теорії формальних груп, гомологічної алгебри, арифметики еліптичних кривих та інші. В ці роки студенти при бажанні могли пройти дві різні спеціалізації, але не всі витримували таке велике навантаження, оскільки додаткові спецкурси і спецсемінари треба було слухати в позаучбовий

час. Можна стверджувати, що завдяки сподвижницькій праці О.М. Введенського студенти-алгебраїсти одержували не набагато гіршу підготовку у Львові, ніж студенти столичних чи зарубіжних вузів. Багато сил і енергії він віддавав індивідуальній роботі зі здібними студентами, яких особисто відбирав у процесі навчання. Написання курсових і дипломних робіт під його керівництвом перетворювалось у справжню науково-дослідну роботу. Захисти дипломних робіт обов'язково закінчувались мандрівками на природу околицями Львова. О.М. Введенський підтримував контакти з багатьма математиками, особливо з учнями І.Р. Шафаревича. За його запрошенням у Львівському університеті виступали з лекціями такі визначні математики як Ю.І. Манін, А.М. Тюрін, Ф.А. Богомолов та інші. Він сам неодноразово виступав з науковими доповідями у Москві, Ленінграді, Києві та інших наукових центрах.

Можна назвати багато математиків, які розпочинали свою наукову діяльність під керівництвом О.М. Введенського. Серед них і чисті алгебраїсти, і математики інших спеціальностей: Я. Сисак, М. Комарницький, О. Лопушанський, Д. Боднар, І. Круп'як, І. Герасим, Г. Коновалов, В. Грицай, М. Піменов, М. Глазунов, В. Корнеєв, Г. Чуйко, Ю. Мельничук, М. Стасюк, Ю. Мельничук, В. Зеліско, В. Андрійчук, В. Королевич, В. Орлов, Р. Вільгош і інші.

Глибоко інтелігентна людина, він любив музику, особливо Моцарта, твори якого сам охоче виконував на фортеп'яно.

СПИСОК ОСНОВНИХ ПУБЛІКАЦІЙ

1. Введенський О.М. *Когомології підгруп Лютц еліптичної кривої*. // Зб. робіт аспірантів Львівського у-ту. Природничі науки, Львів, 1963, С.5–8.
2. Введенский О.Н. *Двойственность в эллиптических кривых над локальным полем. I* // Изв. АН СССР, Сер. Матем. 1964, Т.28, С.1091–1112.
3. Введенський О.М. *Кручення в еліптичних кривих над локальним полем*. // Вісник Львів. у-ту, Сер. Мех.-мат., 1965, Вип.1, С.3–6.
4. Введенський О.М. *Еліптичні криві з виродженою редукцією*. // Вестник Льв. политехн. ин-та, 1965, №8, С.70–72.
5. Введенський О.М. *Про алгебраїчні групи з висотою два редукції*. // Вісник Льв. універ., Сер. мех.-мат., 1965, Вип.2, С.24–29.
6. Введенский О.Н. *Двойственность в эллиптических кривых над локальным полем. II* // Изв. АН СССР, сер. матем. 1966, Т.30, №4, С.891–922.
7. Введенський О.М. *Локальні поля класів еліптичних кривих* // ДАН УРСР, 1968, А, №10, С.876–880.
8. Введенський О.М. *Локальні поля класів еліптичних кривих* // ДАН УРСР, 1969, А, №5, С.393–396.
9. Введенський О.М. *Локальні поля класів еліптичних кривих* // ДАН УРСР, 1969, А, №11, С.966–969.
10. Введенский О.Н. *О когомологиях Гауза эллиптических кривых, определенных над локальным полем* // Мат. сборник, 1970, Т.83, №3, С.474–484.
11. Введенський О.М. *Підгрупи норм в еліптичних кривих, визначених над квазілокальним полем* // Укр. Мат. журнал, 1970, Т.20, №4, С.519–520.
12. Введенський О.М. *Дуальність у еліптичних кривих над квазілокальним полем* // Вісник Льв. у-ту, сер. мех.-мат., 1971, Вип.6.
13. Введенський О.М. *Показники еліптичних кривих, визначених над локальним полем* // Укр. мат. журнал, 1971, Т.23, №4, С.516–520.
14. Введенский О.Н. *О локальных полях классов эллиптических кривых* // Изв. АН СССР, сер. матем. 1973, Т.37, №1, С.20–88.
15. Введенский О.Н. *О универсальных нормах формальных групп, определенных над кольцом целых локального поля* // Изв. АН СССР, сер. матем. 1973, Т.37, №4, С.737–751.
16. Введенський О. М. *Про p -компоненту когомологій абелевих многовидів, визначених над квазіглобальними і квазілокальними полями характеристики $p \neq 0$* // ДАН УРСР, 1974, А, №7, С.579–581.
17. Введенський О. М. *Про квазілокальні поля класів еліптичних кривих* // ДАН УРСР, 1974, А, №9, С.774–777.
18. Введенский О.М. *О двойственности в эллиптических кривых над квазилокальным по-*

- лем* // ДАН СССР, 1974, Т.219, №6, С.1291–1293.
19. Введенский О.Н., Крупяк И.С. *Замечание о невырожденности спаривания Тейта в когомологиях Галуа конечных модулей над общими локальными полями* // Укр. Мат. журнал, 1976, 28, №4, С.523–525.
  20. Введенский О.Н. *О квазилокальных полях классов в эллиптических кривых, I* // Изв. АН СССР, сер. матем. 1976, Т.40 №4, С.969–992.
  21. Введенский О.Н. *О спариваниях в эллиптических кривых над глобальными полями* // Изв. АН СССР, сер. матем. 1978, Т.42, С.237–260.
  22. Введенский О.Н. *Эффект Артина-Милна в эллиптических кривых над глобальными полями* // Изв. АН СССР, сер. матем., 1978, Т.43, №5, С.237–260.
  23. Введенский О.Н. *Частота появления эффекта Артина-Милна в эллиптических кривых* // ДАН СССР, 1979, Т.245, №4, С.780–781.
  24. Введенский О.Н. *Эффект Артина в абелевых многообразиях* // ДАН СССР, 1980, Т.252, №1, С.20.
  25. Введенский О.Н. *Эффект Артина в абелевых многообразиях, II* // Изв. АН СССР, сер. матем., 1981, Т.45, №1, С.23–46.

Львівський університет

Надійшло 27.03.97